

Technická univerzita v Liberci

Aquatest a.s. Praha

Masarykova Univerzita

FUNKCE MOKŘADNÍCH SYSTÉMŮ PŘI ČIŠTĚNÍ DŮLNÍCH VOD

M. Černík, I. Šupíková, J. Zeman,

miroslav.cernik@tul.cz

supikova@aquatest.cz

jzeman@sci.muni.cz

Čistění kyselých důlních vod

- **Aktivní (chemické) systémy**
  - přidavek neutralizačních látek (vápenec, Ca-hydr., Na-hydr.)
  - vysoká účinnost,
  - vysoká cena, likvidace kalu
- **Pasivní systémy (biotické)**
  - biologické přír. procesy
  - pouze investiční náklady
  - nižší účinnost, bez odpadů

Pasivní systémy

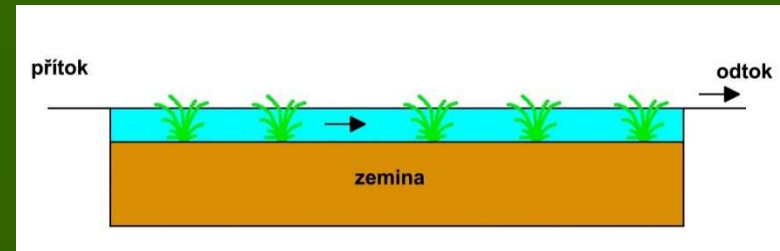
- pochopení principů
- řízené využití přírodních reakcí
- monitoring
- Využité procesy
  - reduktivní a oxidační procesy
  - zvýšení pH,
  - snížení Mn, Fe, síranů

→ **umělý mokřad**

Whittle, UK

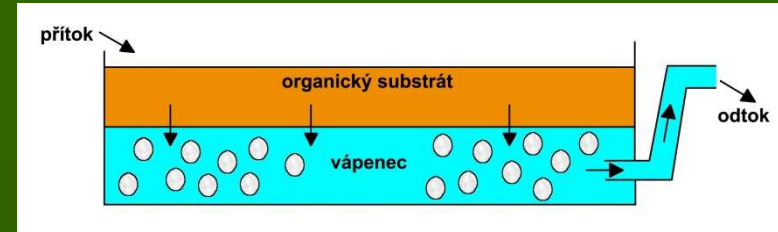
Aerobní mokřady

- velkoplošné systémy pro mírně kyselé vody
- $\text{Fe} < 50 \text{ mg/l}$, $\text{Mn} < 15 \text{ mg/l}$
- oxidační stupeň $\rightarrow$ precipitace oxohydroxidů
- sedimentační stupeň
- dočištění v mokřadu – orobinec, síťina
- 3-10 cm vody, 30-100 cm jílu (redukce) Whittle, UK

Anaerobní mokřady

- RAPS (reducing and alkalinity producing system)
- org. substrát + vápenec → reduktivní procesy
- srážení sulfidů kovů (FeS, FeS₂)
- 3-10 cm vody (kryté), 60-100 cm org. substrát
- další stupně stejné

Shilbottle, UK

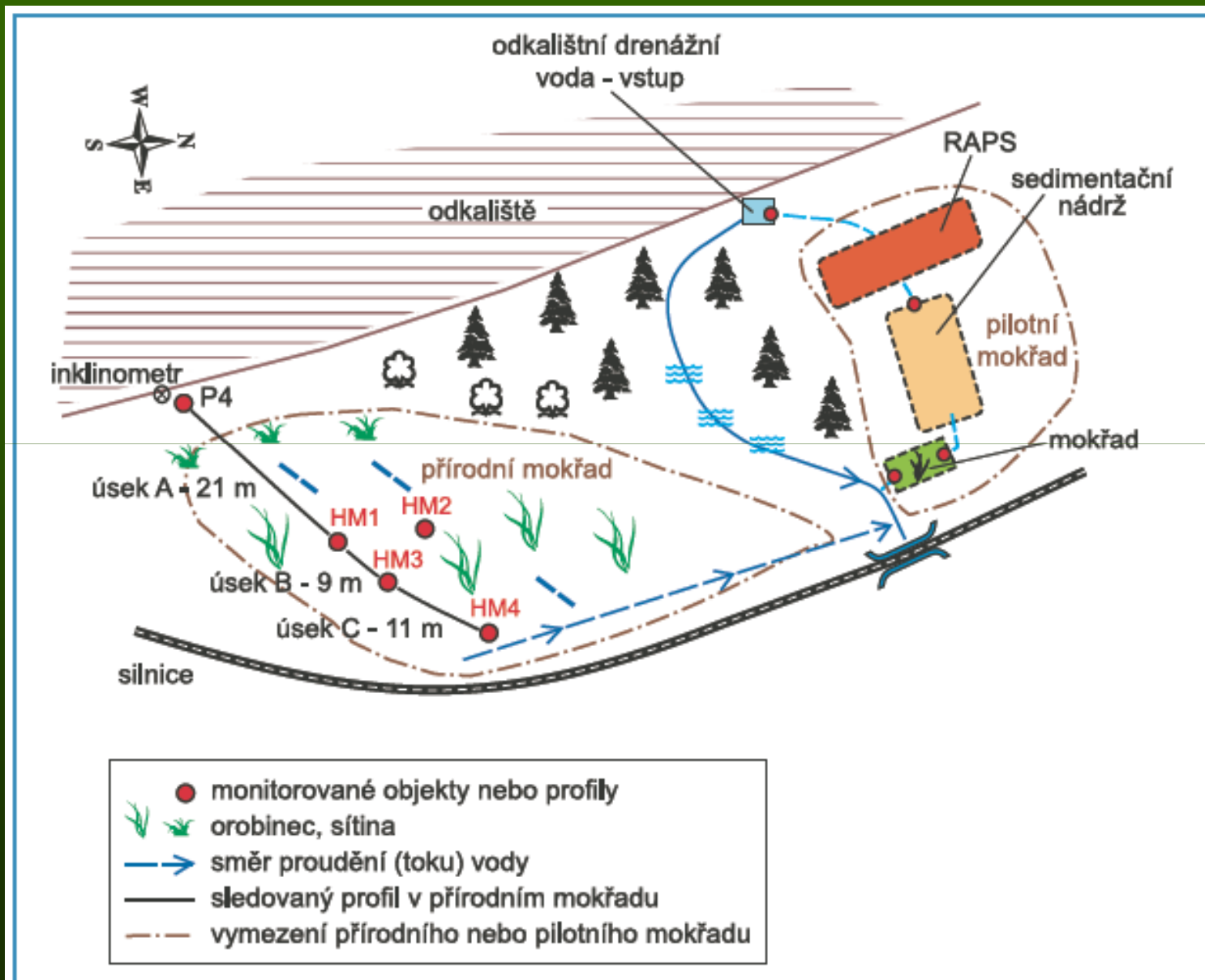

Popis lokality

- Zlatí Hory (Jeseník)
- těžba Au, Ag od 13. století
- polymetaly (290 ktun/rok)
- 1994 → odkaliště III (0.5 sq.km)

Popis lokality

Popis lokality

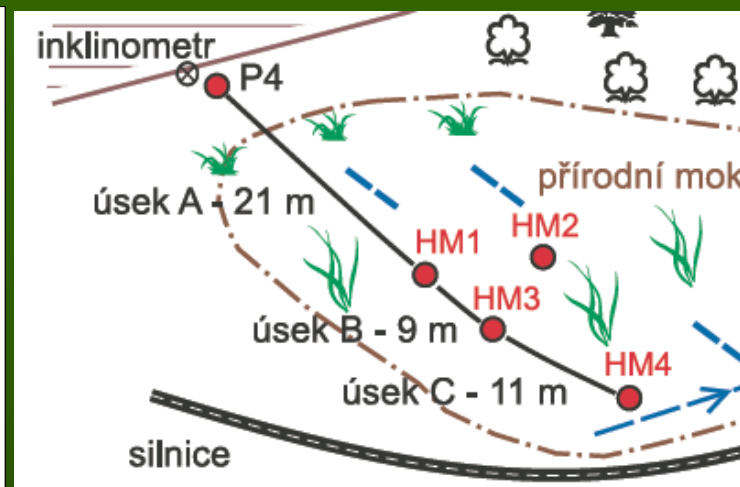
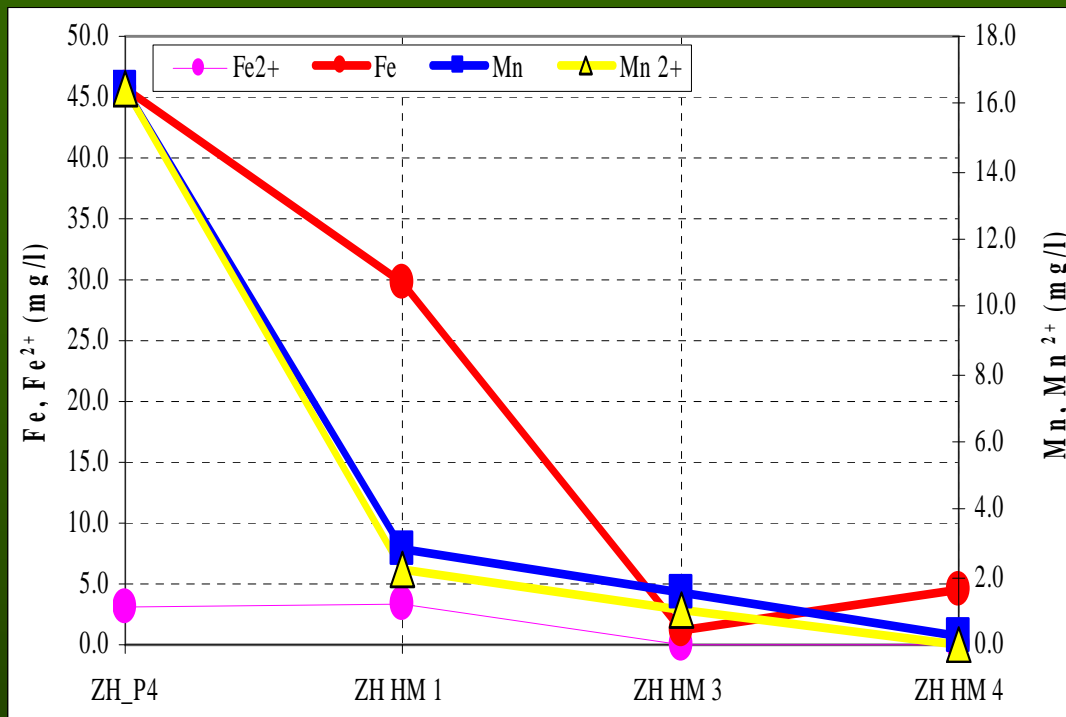
velikost: 30 x 25 m

rostliny: rákos obecný,
orobinec širokolistý,
sítina rozkladitá

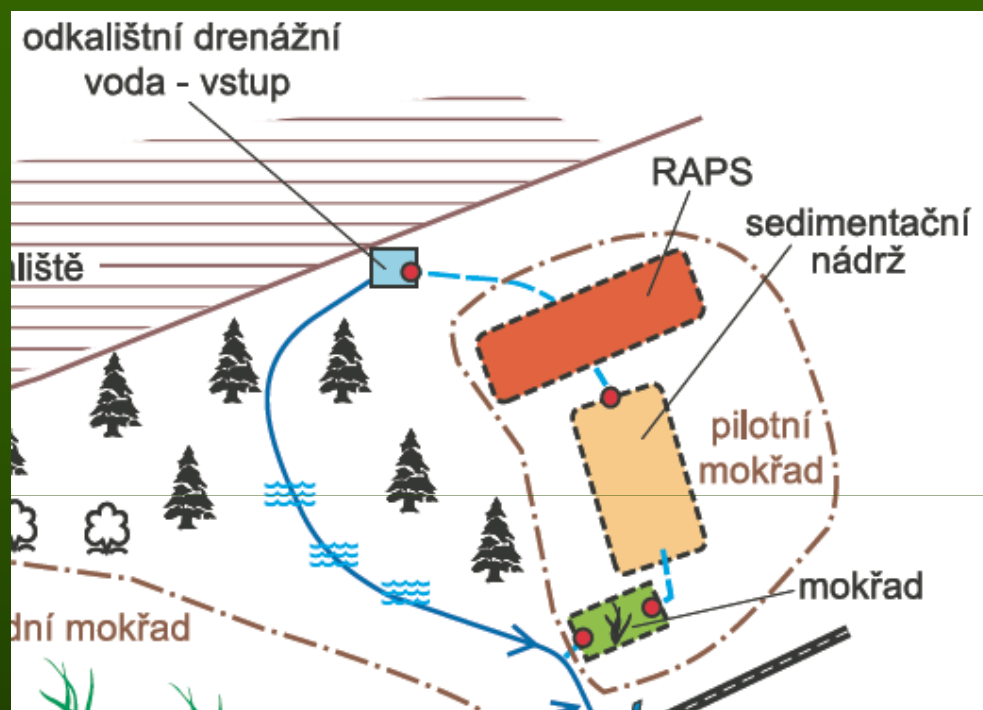
Přírodní mokřad

Fe, Mn, sírany snížení

Úsek	Oblast	Fe (mg l ⁻¹)	Fe (%)	Mn (mg l ⁻¹)	Mn (%)	Sírany (mg l ⁻¹)	Sírany (%)
A	P4–HM1	1,6	32,0	9,5	68,0	398,0	41,0
B	HM1–HM3	2,4	54,0	2,0	13,0	24,0	2,7
C	HM3–HM4	0,7	12,0	2,4	17,0	53,0	5,3
celkem	P4–HM4	4,7	98,0	13,9	98,0	475,0	49,0

Bioremediační systém – Zlaté Hory

parametry:

průtok 0.2-1.0 l/s

[Fe] = 20 – 30 mg/l

[Mn] = 8 mg/l

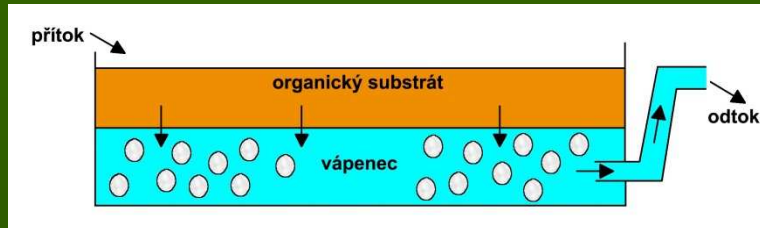
[sířany] = 350 – 400 mg/l

technologické jednotky:

- RAPS (reduktivní procesy)
- sedimentační nádrž
- aerobní mokřad

od roku 2006 do 2011

RAPS – redukční a alkalinitu produkující systém

- Od okolí izolována folií
- Sendvičová konstrukce
- 1.vrstva – kusový vápenec
- 2.vrstva – org. substrát s vápencem

RAPS

Funkce: spodní vrstva (0,5m)

- Vápenec 32/63 frakce
- redukčně alkalizační prostředí
- vysoká hydraulická propustnost

Svrchní vrstva (0,5 m)

- 30 % žampostového substrátu + 20% dřev. štěpků + 50% granulovaného vápence
- Mikrobiální redukce síranů (SRB)
- Imobilizace Fe ve formě sulfidů
- Zvýšení pH → srážení FeCO_3

Sedimentační nádrž

- Po oxidačním provzdušňování
- Sedimentace a depozice zoxidovaného Fe
- Růst biocenózy
- Důležité pH a konc. kyslíku
- Doba zdržení dle kinetiky

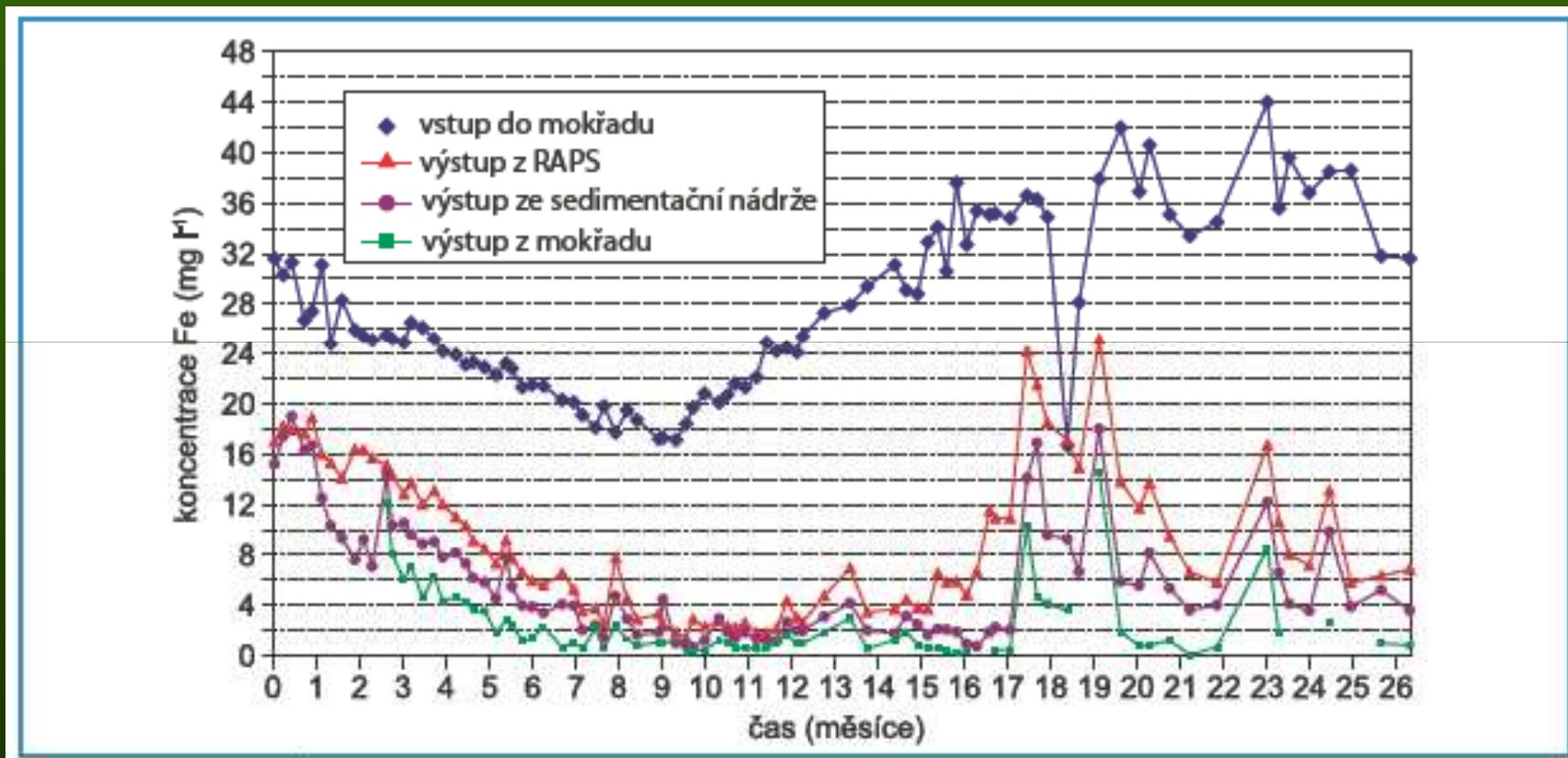
Aerobní mokřad

- **Odstranění Mn a Fe**
- **Štěrkopísčité substrát + zemina**
- **Společenstva typická pro lokalitu (orobinec, sítina rozkladitá)**

Mokřadní systém – Zlaté Hory

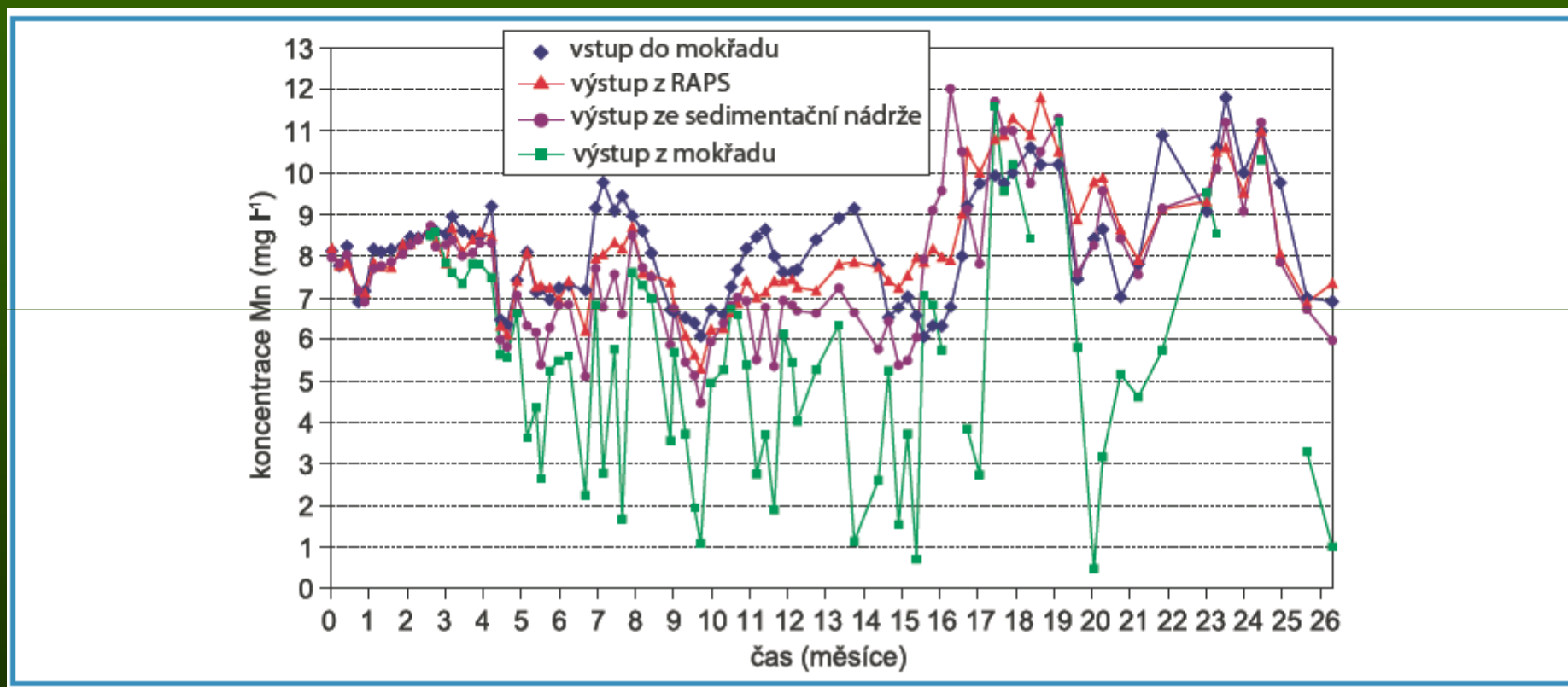
pokles koncentrace Fe

Min 94 % Fe, výstup 2,4 mg/l, nejvíce RAPS

Mokřadní systém – Zlaté Hory

pokles koncentrace Mn

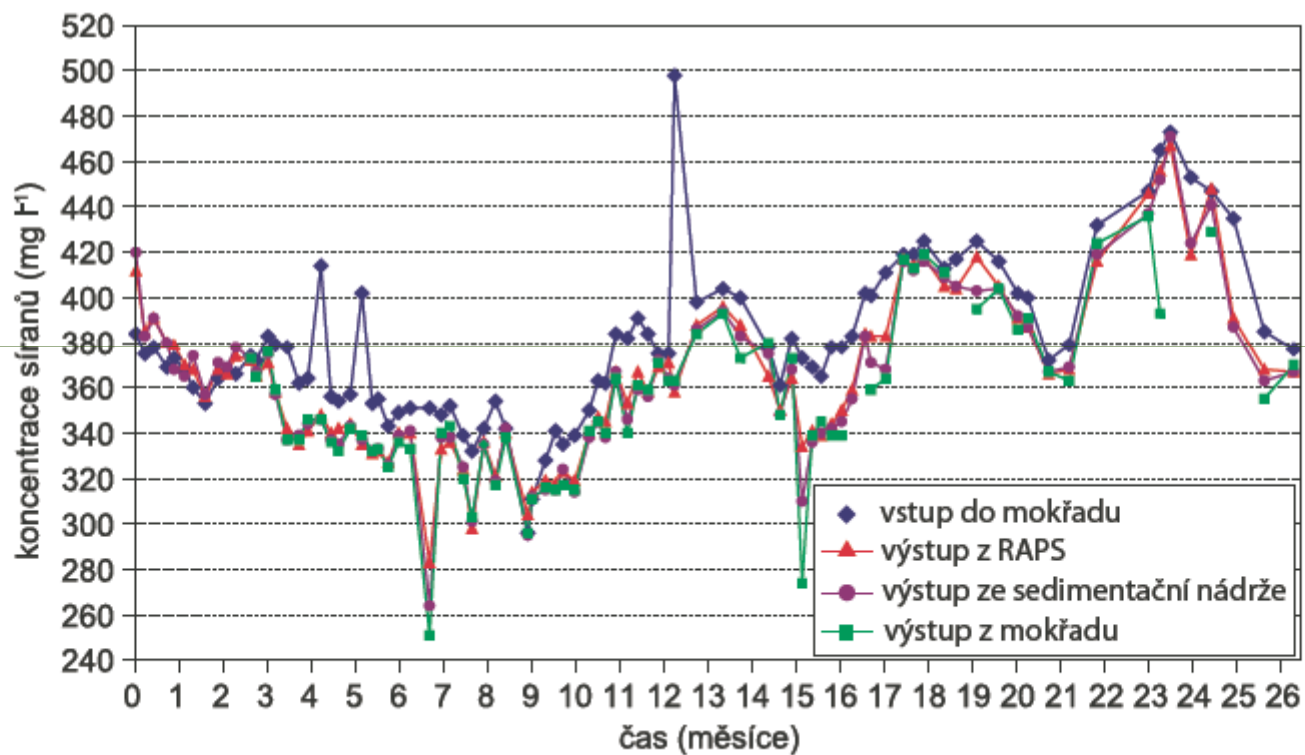

Mn 30 %, odtoková konc. 5,4 mg/l,
nejvíce aerobní mokřad (malé rozměry)

Mokřadní systém – Zlaté Hory

pokles koncentrace síranů

6 % pouze, jen v RAPSu, málo Fe,

Celkové hodnocení umělého mokřadu

- Každý stupeň nezastupitelný
- RAPS – záchyt Fe a síranů
- Sedimentační – záchyt Fe, tvorba biocenózy
- Precipitace Mn (biocenóza) + dočištění Fe

Účinnost eliminace (%)	Fe	Mn	sírany
RAPS	74	2	5
sedimentace	13	0	1
aerobní mokřad	7	28	0
celková účinnost	94	30	6

Výsledky a závěry

- přehled pasivních systémů a jejich vlastnosti
- pilotní aplikace Zlaté Hory – principy
- pozitivní výsledky (Fe, Mn, síranů)
- Možnosti plného zavedení

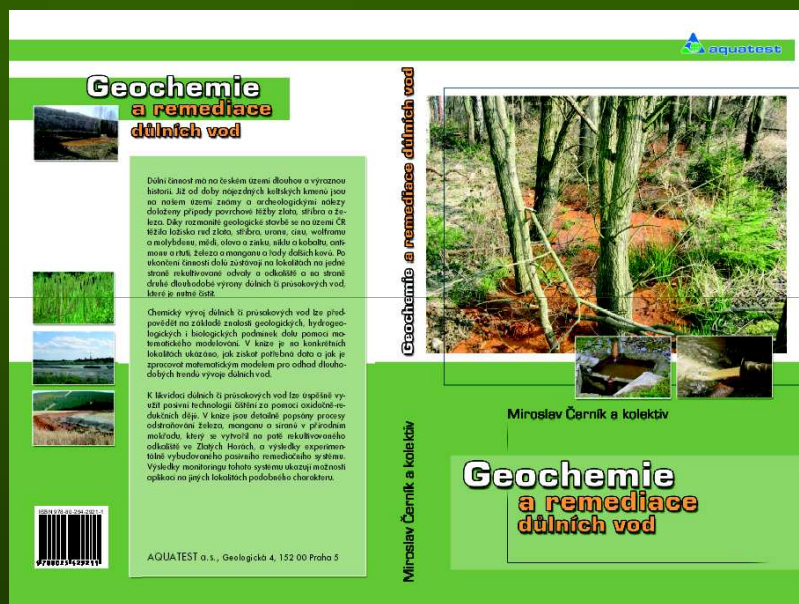
Technická univerzita v Liberci

Aquatest a.s. Praha

Masarykova Univerzita Brno

děkuji za pozornost

projekt byl spolufinancován MPO FT-TA/066